

TABUTÇU

(povest)

Aleksandr. S. Puşkin

Ağ saçlı kainatın qocalan simasında
Görmürükmü hər zaman ölüm tabutunu biz?
Derjavin

Tabutçu Proxorov Adrianın olan – qalan avadanlığı dəfn arabasına yerləşdirildi; arıq atlar dördüncü dəfə idi ki, arabanı Basmannıdan Nikitskiyə, tabutçunun evli – eşikli köçdüyü yerə daşıyırdılar. O, dükanı bağlayıb, darvazaya evin satıldığı və icarəyə verildiyi xüsusunda e'lan yapışdırıb, ayaq yalın yeni evə yola düşdü. Çoxdan bəri diqqətini çəkən və nəhayət, baha qiymətə satın alınan kiçik sarı evə yaxınlaşdığı zaman qoca tabutçu, ürəkdən sevinmədiyini heyrlə hiss etdi. Yad astananı aşaraq, yeni evini qarmaqarışıq bir halda gördükdə, o, içərisində on səkkiz il yaşadığı köhnə daxmasında bir şeyin çox səliqəli olduğunu xatırlayıb ah çəkdi. Hər iki qızını və qulluqçusunu ağır tərpendikləri üçün söyməyə başlayıb, özü onlara yardım eləməyə başladı.

Tezliklə ev sahmana salındı, **ikona**¹ üçün şüşəli qutu, içərisində qab – qacaq olan şkaflar, masa, divan və çarpayı arxa otaqda müəyyən bucaqlara qoyuldu. Pişirmə və qonaq otağında ev yiyəsinin düzəltdiyi: hər cür rəngdə və hər cür ölçüdə tabutlar, eləcədə, yas **şlyapaları**², **mantiya**³ və məşə'l dolu şkaflar yerləşdirilmişdi.

Alaqapının üstündə, əlində başaşağı çevrilmiş məşə'l tutan kök bir **Amuru**⁴ təsvir edən və üzərinə (burada sadə və rəngli tabutlar satırlar, üz çəkilir və eləcədə, kirayə verilir və köhnələri təmir edilir) – sözləri bir lövhə asılmışdı. Qızlar otaqlarına çəkildilər. Adriyan isə evi gözdən keçirib, pəncərə qabağında oturdu və tapşırırdı ki, samovar qoyulsun.

Ziyalı oxucuya aydındır ki, Şekspir də Valter Skott da öz yazılarında qəbirqazanları nəş'əli və zarafatlı adamlar kimi göstərirlər, bundan məqsəd bu ziddiyyət vasitəsilə bizim təsəvvürümüzdə daha çox tə'sir edə bilməkdir. Doğruluğa saygı bəslədiyimiz üçün biz onlar kimi edə bilmədik və bizim tabutçunun xasiyyətinin onun cansıxıcı sənətinə, bütünlüklə uyğun olduğunu e'tiraf etməyə məcburuq. Adrian Proxorov adətən qaşqabaqlı və fikirli olurdu. O, yalnız qızlarının işsiz oturub, pəncərədən gəlib – keçənlərə tamaşa edən gördükdə onları məzəmmət etmək, ya da bə'ziləri ehtiyac üzündən (bə'ziləridə xoşbəxtlikdən) əsərlərini baha qiymətə satanda səssizliyi pozurdu. Beləliklə, Adrian pəncərə qabağında oturub yeddinci fincan çayı içərkən, adəti üzrə kədərli düşüncələrə dalmışdı. O, bir həftə bundan qabaq istə'faya çıxmış **briqadiri**⁵ basdırarkən qarovulxana yanında onların başına tökülən leysan barədə düşünürdü. Bir çox mantiyalar yağışdan daralmış, bir çox şlyapalar büzülmüşdü. Köhnədən qalma yas ləvazimatı ehtiyatı, artıq yararsız halda idi, tabutçu hökmən xərcə düşəcəkdi. O öz zərərini bir ildən bəri ölüm yatağında olan qoca tacir arvadı Triuxinanın dəfnindən çıxaracağını ümid edirdi: Ancaq Triuxina Razqulyayda ölməkdə idi, Proxorov da qadının varislərinin, və'd etmələrinə baxmayaraq, belə uzağa onun ardınca xəbər göndərməyə ərinəcəklərindən və dəfn işini yaxınlıqda başqa bir ustaya tapşıracaqlarından qorxurdu.

Gözləmədiyi halda qapıya fransızcasına vurulan üç zərbə onu bu düşüncələrdən ayırdı. Tabutçu: (kimdir o?) – deyə soruşdu. Qapı açıldı və ilk baxışda sənətkar bir alman olduğu anlaşılan bir adam otağa girdi, şən halda tabutçuya yaxınlaşdı. O, bizim indi də xatırlarkən gülməkdən özümüzü saxlaya bilmədiyimiz pozucq bir rus şivəsi ilə dedi: (bağışlayın, mən sizə mane oldum...mən sizinlə mümkün qədər tez tanış olmaq istəyirdim. mən çəkməçiyəm, adım Qotlib Şultsdur. Özü də sizdən bir küçə o yana, pəncərələrinizin qarşısında olan evdə yaşayıram. Sabah biz toyumuzun gümüş gününü bayram edirik, sizin və qızlarınızın dostcasına bizimlə birgə nahar etməyinizi xahiş edirəm.) Də'vət razılıqla qəbul olundu. Tabutçu çəkməçidən oturmasını və bir fincan çay içməsinə xahiş etdi. Qotlib Şultsun xoş xasiyyətinə görə onlar çox tez dostyana söhbətə girişdilər. Adrian: (alveriniz necə gedir?) – deyə xəbər aldı. Şults: (eh – he – he, - deyə cavab verdi, gah elə, gah belə. Şikayət edə bilmərəm. Təbiidir ki, mənim malım sizinki kimi ola bilməz: dirilər çəkməsiz dolanar, amma ölülər tabutsuz yaşaya bilməzlər.) – (çox doğrudur, - deyə adrian razılaşdı, - lakin dirinin çəkmə almağa imkanı yoxsa, onda, hirsin tutmasın , o, ayaqyalın gəzir, dilənçi ölü isə özünə havayı tabut alır.) beləliklə, aralarındakı söhbət hələ bir müddət uzandı, sonunda, çəkməçi ayağa durdu. Də'vətini bir daha təkrar edib, tabutçu ilə vidalaşdı.

Ertəsi gün düz saat on iki tamamda tabutçu və qızları yeni alınan evin alaqapısından çıxaraq, qonşunun evinə yönəldilər.

Bu dəfə indiki romançıların işlətdiyi üsuldan vaz keçərək, istər Adrian proxorovun əynindəki rus **kaftanını**⁶, istər Akulina və Darianın Avropa qaydasında olan bəzəklərini təsvir etməyəcəyəm. Lakin elə bilirəm ki, hər iki qızın, yalnız çox təntənəli hallarda bəzənərək, sarı şlyapa qoyduqlarını və qırmızı ayaqqabı geydiklərini söyləmək yersiz olmaz.

Çəkməçinin dar evi əksəriyyətlə alman sənətkarlarından, onların arvadlarından və işçilərindən ibarət olan qonaqlarla dolu idi. Rus mə'murlarından, öz kiçik mənəsinə baxmayaraq, ev yiyəsinin marağını qazanmış bircə budka növbətçisi Çuxon Yurko orda idi.

Poqorilskinin postçusu kimi o da iyirmi beş il bu işdə sədaqətlə, vicdanla çalışmışdı. On ikinci ilin yanğını birinci paytaxtı məhv etdiyi zaman onun sarı budkasını da məhv etmişdi. Lakin düşmən qovulan kimi həmmən budkanın yerində yeni ağzolaqlı, **dori** üslubunda boz bir budka tikilmiş və Yurko, əlində *nacaq*, *əynində qaba əsgəri geyim* onun qabağında gəzinməyə başlamışdı. O, Nikita darvazası yanında yaşayan almanların çoxu ilə tanış idi. Hətta onlardan bəziləri bazar gecələri onun yanında qalırdılar. Adrian tez – gec işi düşəcək bu adamla çox tez tanış oldu və qonaqlar süfrəyə çağırıldığında onlar bir yerdə oturdular. Cənab Şults, arvadı və onyeddi yaşlı Lotxen adlı qızı qonaqlarla birlikdə yemək yeyir, eyni zamanda onlara qulluq edir və aşpaz qadına da yardım edirdilər. **Pivə**⁷ su kimi axırdı. Yurko dörd adamca yeyir, Adrian ondan geri qalmırdı, qızlar isə ədəb gözləyirdilər. Almanca danışq get – gedə ucalırdı. Birdən ev yiyəsi hamıdan ona diqqət yetirməsini xahiş etdi və ağzı qatranlanmış **butulkanı**⁸ açaraq, rusca bərkdən. (mənim sevimli luizamın sağlığına!) – dedi. Yarı şampan şərabı köpükləndi, ev yiyəsi qırxyaşlı həyat yoldaşının tərəvətli üzündən nəvazişlə öpdü, qonaqlarda səs – küy salaraq, sevimli luizanın sağlığına içdilər. Ev yiyəsi ikinci butulkanı aç – aç a ucadan: (mənim istəkli qonaqlarımın sağlığına!) – dedi. Qonaqlar da təşəkkür edərək, yenidən qədəhlərini boşaldılar. Sağlıqlar bir – birinin ardınca deyilməyə başladı. Hər kəsin sağlığına xüsusi olaraq içirdilər. Moskovanın və bir düjün alman şəhərinin sağlığına, ümumiyyətlə, bütün sexlərin və ayrı – ayrı hər bir sexin ustalarının və usta şagirdlərinin sağlığına içirdilər. Adrian çox həvəslə içirdi və o qədər kefləndi ki, özü də gülünc bir sağlıq təklif etdi. Sonra qonaqlardan biri, kök bulqaçı qədəhini qaldırdı və: (biz kimlər üçün

işləyirdikse, onların, **unserer kundleute**⁹ sağlığına!) – deyə bağırırdı. birinci tapşırıqlar kimi, bu tapşırıq da sevinclə qəbul olundu. Qonaqlar bir – birinə: dərzi çəkməciyə, çəkməci dərziyə, **bulkaçı**¹⁰ hər ikisinə, hamısı bulkaçıya baş əyməyə başladı. Yurko bu qarşılıqlı təzimlərin arasında öz qonşusuna dönərək: (Nə durubsan? Səndə öz ölülərinin sağlığına içsənə) – deyə bağırırdı. Hamı qəhqəhə çəkdi, Ancaq tabutçu özünü alçaldılmış hesab edərək, qaşqabağını salladı. Bu kimsənin gözüne çarpmadı, qonaqlar içməkdə oldular və axşam ibadətinə az qalmışdı ki, süfrədən qalxdılar.

Qonaqlar gec dağılışdılar, çoxu kefli idi. Kök bulkaçı və üzü qırmızı tumac cild kimi görünən cildçi Yurkonun qoluna girdilər və (borcunku qaytarmaqdır), deyə rus ata sözünü xatırlayaraq, onu budkaya ötürdülər. Tabutçu evə sərxoş və hirsli halda qayıtdı. (Doğrudan da bu nə deməkdir, deyə ucadan özü – özünə danışmağa başladı. – sənətimin nəyi başqalarından pisdir? Məgər tabutçu dinsiz bir oyunbazdır? Mən onları yeni evə çağırıb, böyük bir qonaqlıq vermək istəyirdim, Ancaq daha bu olmayacaq! Mən kimin üçün işləyirəmsə, onları çağıracağam: **pravoslav**¹¹ ölüləri çağıracağam.) – bu vaxt onu soyundurmaqda olan qulluqçu: - (ağa, nə danışırısan? – dedi. - bu nə boş sözlərdir? Xaç çək. Ölüləri təzə evə çağırmaq olar? əcəb işdir!) Adrian – (Vallah, Çağıracağam! – deyə sözünə davam edirdi, - lap günü sabah çağıracağam. Mənim xeyirxah yoldaşlarım, zəhmət çəkin, sabah bizə qonaqlığa buyurun. Allah yetirəndə qonaq edərəm.) bu sözləri deyərək, tabutçu yatağına uzandı və tezliklə xoruldamağa başladı.

Adrianı oyadanda bayır hələ qaranlıq idi. Tacir arvadı Triyuxina bu gecə ölmüş və onun keşiyi xəbər vermək üçün çapar göndərmişdi. Tabutçu bu zəhmətinə görə ona iki şahı ara q pulu verdi, tələsik geyinərək, faytona minib **Razqulyaya**¹² getdi. Rəhmətliyin yaşadığı evin qapısında polis nəfərləri durmuşdular, qarğalar kimi, ölü qoxusu duyan tacirlər gəzişirdilər. Mum kimi sapsarı rəhmətliyi masanın üzərinə uzatmışdılar. Ancaq o hələ eybəcərləşməmişdi. Qohumları, qonşuları və ev adamları başına toplaşmışdılar. Bütün pəncərələr açıq idi, şamlar yanır, keşişlər dua oxuyurdular. Adrian Truyuxinanın bacısı oğluna, dəbə uyğun sürtük geymiş gənc tacirə yaxınlaşdı və tabut, şam, örtük və başqa dəfn ləvazimatının bu saat tamam – dəzgah gətiriləcəyini bildirdi. Vərəsə dalgın bir halda ona təşəkkür edərək, qiymət üstündə danışmaq etməyəcəyini və hər şeyi onun öz insafına həvalə etdiyini söylədi. Tabutçu öz adəti üzrə, artıq almayacağını and içdi, mə'nalı bir nəzərlə keşiyi süzdü və şeyləri hazırlamağa getdi. O, bütün günü Razqulyaydan Nikita darvazasına və oradan da geriyyə gedib – gəlməkdə idi. Axşama qədər hər işi düzəltdi və faytonçunu yola salıb, evinə ayaqla qayıtdı. Aydınlıq gecə idi. Tabutçu sağ – salamat Nikita darvazasına yaxınlaşdı. Vozneseniye yanında tanıdığımız Yurko onu səslədi və tabutçunu tanıyaraq, (gecən xeyir olsun), - dedi. Çox gec idi, tabutçu öz evinə çatmışdı ki, birdən kiminsə darvazaya yaxınlaşaraq, qapını açıb içəri girdiyi və gözədən itdiyini görən kimi oldu. (Bu nə ola? – deyə düşündü. – Mənə yenə kimin işi düşüb? Bu gələn bəlkə oğrudur? Ya bəlkə axmaq qızlarımın yanına oynaslar gəlir? Nə ola bilər?) tabutçu yardım üçün öz yoldaşı Yurkonu səsləmək düşüncəsində idi. Bu dəqiqə kim isə yenə qapıya yanaşdı və içəri girmək istəyəndə, yüyürən ev yiyəsini görüb dayandı. Üçbucaqlı şlyapasını çıxartdı. Onun üzü Adriana tanış gəldi. Ancaq tələsdiyindən əməlli – başlı seçə bilmədi. Adrian tövşüyə - tövşüyə: (mənim yanıma buyuran sizmi idiniz? – dedi, - buyurun, içəri girin, buyurun!) qarşısında boğuq səslə: - (cənab, təklif lazım deyil; qabağa keç, qonaqlara yol göstər!) – dedi. Adrianın onsuzda tapşırıq vaxtı yox idi. Alapaqı açıq idi, o adamda dalınca gəlirdi. Adriana elə gəldi ki, onun otaqlarında adam gəzir. (bu nə kələkdir?) – deyə düşündü və içəri girməyə tələsdi ... həmin dəqiqə dizləri əsdi. Otaq ölülərlə dolu idi. Pəncərədən düşən

ay işığı onların sarı, göy üzlerini, batıq ağızlarını, bulanıq, yarıörtülü gözlərini, dikəlmiş burunlarını işıqlandırır. Adrian dəhşət içində onları tanıdı: bunlar Adrianın əməyi ilə basdırılmış adamlar idi. Onunla birlikdə içəri girən qonağın isə şiddətli yağış yağan gün basdırılan briqadır olduğunu gördü. Onların hamısı, kişilər və qadınlar tabutçunu təzim və ehtiramla araya aldılar, yalnız bu yaxınlarda havayı basdırılan bir yoxsul, öz köhnə - külüş paltarlarından utanıb sıxılaraq yaxınlaşır, səssiz səmirsiz bir bucaqda dururdu. Başqaları yaraşqlı geyinmişdilər. Ölü qadınlar ləçəkli və lentli, saqqalları qırılmış mə'murlar mundirli idilər, tacirlər isə bayram kaftanı geymişdilər. Bütün bu düz adamlar məclisinin adından briqadır danışmağa başladı: görürsənmi, Proxorov, sən də vətənlə biz hamımız qalxdıq, yalnız taqəti olmayanlar, tamam əldən düşənlər, bir dəri, bir sümük olanlar evdə qaldılar, Ancaq belələrindən də biri sənin yanında olmağı çox arzuladığından, dözə bilməyib gəldi...) bu zaman dəstənin arasından kiçik bir skelet yol açdı – açdı Adriana yaxınlaşdı. Onun kəlləsi mehribanlıqla tabutçunun üzünə gülümsəyirdi. Açıq – yaşıl və qırmızı mahud, köhnə qalın kətan parçaları payadan asılan kimi onun canında sallanmaqda idi, ayaqlarının sümükləri yekə uzunboğaz çəkməni həvəngdəstəsi kimi döyəcəydirdi. Skelet: (Proxorov, məni tanımadınmı? – dedi, - istəfaya çıxmış qvardiya serjantı Piotr Petroviç Kurilkin, 1799 – cu ildə tabutunu satdığın, həm də şam ağacından qayırılma bir tabutu palıd adına satdığın adamı xatırlayırsanmı?) bu sözlərlə onu öz sümük qucağına almaq istədi, lakin Adrian gücünü toplayaraq, bağırdı və onu itələdi. Piotr Petroviç silkələndi, yıxıldı və parça – parça oldu. Ölülər qəzəblə deyilməyə başladılar və öz yoldaşlarının şərəfini qorumağa qalxışdılar, onların çığırısından qulağı batan və taqətdən düşmək halına gələn yazıq ev yiyəsi özünü itirdi və istəfaya çıxmış qvardiya serjantının sümükləri üstünə yığılaraq, özündən getdi.

Günəş tabutçunun yatağını çoxdan işıqlandırmaqda idi. O, sonunda, gözlərini açdı və qabağında samovarı üfləyən qulluqçunu gördü. Adrian dəhşət içində dünən gecəki hadisəni xatırladı. Tryuxina, briqadır və serjant Kurilkin dumanlı halda onun təsəvvüründə canlandı. O, dinmir və qulluqçunun söhbət açmasını, gecəki olayların nəticələrini söyləməsini gözləyirdi.

Aksinya onun xələtini verərkən:

- Adrian Proxoroviç! Nə çox yatdın? – dedi, - qonşu dərzi səni görməyə gəlmişdi, buradakı bulqaçı da gəlib dedi ki, bu gün çastının ad qoyulan günüdür, sən yatıb dincəldirdin, ona görə səni oyatmaq istəmədik.
- Rəhmətlik Tryuxinagildən dalımcı gələn olmuşdurmu?
- Rəhmətlik? O, ölüb məgər?
- Ay axmaq! Məgər dünən onun dəfni üçün hazırlıq görməyə mənə yardım edən sən deyildin?
- Nə danışırısan, Ağca, ağlın başından çıxıb, yoxsa dünənki sərxoşluğun hələ keçməyib? Necə yəni dünənki dəfn? Sən dünən bütün günü alman gildə qonaqlıqda idin, sərxoş qayıtdın, yıxılıb indiyə qədər yatıbsan; günorta zəngi çoxdan çalınıb.
- Doğrudanmı? – deyərək tabutçu sevincə soruşdu.
- Əlbəttə, - deyərək qulluqçu cavab verdi.
- Yaxşı əgər elədirsə, tez çay ver və qızları çağır.

Son

Köçürən : Cəlal Həsənoğlu
2006-cı il

1. Dini ikona (xristianlarda: Tanrının ya da övliyaların şəkli).
2. Bir növ papaq
3. Aba, keyim növü
4. Amur- Qədim roma əsatirində eşq tanrısı
5. Ordu başçısı
6. Qaba
7. İçgi növü
8. İçgi şüşəsi
9. Bizim müştərilərin
10. Bulka – Şorqaval, kiçik fətir
11. Ortodoks
12. Yer adı

تابوتچو (پوئست)

آلكساندر. س. پوشكين

آغ ساچلي كابناتين قوجالان سيماسيندا
گۆرموروكمو هر زامان اۆلوم تابوتونو بيز؟
دئزراوين

تابوتچو پروخوروو آدرينان اولان - قالان آوادانليغي دفن آراباسينا يئرلشديريلدي؛ آريق
آتلار دۆردونجو دفعه ايدى كى، آرابانى باسماننيدان نيكيتسكييه، تابوتچونون ائولى -
ايشيكلى كۆچدوبو يئره داشيبيديلار. او، دوكانى باغلاييب، داروازا ائوين ساتيلديغي
و ايچاره يه وئريلديكى خصوصوندا اعلان ياپيشديريپ، آياق يالين يئنى ائوه يولا
دوشدو. چوخدان برى ديقيني چكن و سونوندا، باها قيمته ساتين آينان كيچيك
سارى ائوه ياخينلاشديغي زامان قوجا تابوتچو، اوركدن سئوينمه ديگيني حئيرتله
دويدو. ياد آستانانى آشاراق، يئنى ائوينى قارماقارشيق بير حالدا گۆردوكده، او،
ايچريسينده اون سككىز ايل ياشاديغي كۆهنه داخماسيندا بير شئين چوخ سليقلى
اولدوغونو خاطيرلاييب آه چكدى. هر ايكي قيزيني و قوللوقچوسونو آغير ترينديكلرى
اوچون سۆيمه يه باشلاييب، اۆزو اونلار يارديم ائلمه يه باشلادى.

تئزليكه ائو ساھمانا ساليندي، **ايكونا** اوچون شوشه لى قوتو، ايچريسينده قاب -
قاجاق اولان شكاف، ماسا، ديوان و چارپايى آرخا اوتاقدان موعين بوجاقلار قوبولدو.
پيشيرمه و قوناق اوتاغيندا ائو يييه سى نين دوزلتديكى: هر جور رنگده و هر جور
اۆلچوده تابوتلار، ائلجه ده، ياس **شليپالارى** ۲، **مانتيا** ۳ و مشعل دولو شكافلار
يئرلشديريلميشدى. آلاقاي نين اوستونده، الينده باشى آشاغي چئوريلميش مشعل
توتان كۆك بير **آمور** ۴ تصوير ائدن و اوزرينه (بورادا ساده و رنگلي تابوتلار ساتيلار، اوز
چكيلير و ائلجه ده، كيرايه وئريلير و كۆهنه لرى تعمير ائديلير) - سۆزلرى بير لؤوحه
آسيلميشدى. قيزلار اوتاكلارينا چكيلدiler. آدرينان ايسه ائوى گۆزدن كئچيريب، پنجره
قاباغيندا اوتوردو و تاپشيردى كى، سامووار قوبولسون.

ضيايى اوخوجوبا آيديندير كى، شئكسپير ده والتئر سكات دا اۆز يازيلاريندا
قيرقازانلاري نشعلى و ظارافاتجيل آداملار كيمنى گۆستريلر، بوندان مقصد بو ضيديت
واسيطه سيله بيزيم تصوروموزه داھا چوخ تاثير ائده بيلمكدير. دوغرولوغا سايقى
بسله ديگيميز اوچون بيز اونلار كيمنى ائده بيلمه ديك و بيزيم تابوتچونون خاصيتى نين
اونون جانسيخيچى صنعتينه، بوتونلوكله اويغون اولدوغونو اعتراف ائتمه يه مجبوروق.
آدرينان پروخوروو عادتت قاشقياقلى و فيكىرلى اولوردو. او، يالنيق قيزلارى نين ايشسيز
اوتوروب، پنجره دن گليب - كئچنلره تاماشا ائدن گۆردوكده اونلارى مذمت ائتمك، يا دا
بعضى لرى احتياج اوزوندن (بعضى لريده خوشبختليكدن) اثرلرينى باھا قيمته
ساتاندا سسسيزليكى پوزوردو. بئله ليكله، آدرينان پنجره قاباغيندا اوتوروب يئددينچى
فينجان چايى ايچركن، عادتى اوزره كدرلى دوشونجه لره دالميشدى. او، بير هفته
بوندان قاباق ايستعفا چيخميش **بريقاديرى** ه باسديراركن قاروولخانا يانيندا اونلارين
باشينا تۆكولن لئيسان باره ده دوشونوردو. بير چوخ مانتييالار ياغيشتان دارالميش، بير
چوخ شليپالار بوزولموشدو. كۆهنه دن قالما ياس لوازيماى احتياطى، آرتيق يارارسيز
حالدا ايدى، تابوتچو حؤكمن خرجه دوشه چكدى. او اۆز ضررينى بير ايلدن برى اۆلوم
ياتاغيندا اولان قوجا تاجير آروادى تريوخينانين دفنيدن چيخاراجاغيني اوميد ائديردى:
لاकिन تريوخينا رازقوليايدا اۆلمكده ايدى، پروخوروو دا قادى نين وارثلرى نين، وعد ائتمه

لرینه باخمایاراق، بئله اوزاغا اونون آردینجا خبر گۆندرمه یه ارینه جکلریندن و دفن ایشینی یاخینلیقدا باشقا بیر اوستایا تاپشیراقلاریندان قورخوردو. گۆزلمه دیگی حالدا قاپییا فرانماسونجاسینا وورولان اوچ ضربه اونو بو دوشونجه لردن آیردی. تابوتچو: (کیمدیر او؟) - دئییه سوروشدو. قاپی آچیلدی و ایلک باخیشدا صنعتکار بیر آلمان اولدوغو آنلاشیلان بیر آدام اوتاغا گوردی، شن حالدا تابوتچویا یاخینلاشدی. او، بیزیم ایندی ده خاطیرلارکن گولمکدن اؤزوموزو ساخلایا بیلمه دیگیمیز پوزوق بیر روس شیوه سی ایله دئدی: (باغیشلایین، من سیزه مانع اولدوم...من سیزینله مومکون قدر تئز تانیش اولماق ایسته بیردیم. من چکمه چیم، آدیم قوتلیب شولتسدور. اؤزو ده سیزدن بیر کوچه او یانا، پنجره لرینیزین قارشیسیندا اولان ائوده یاشاییرام. صاباح بیز توپوموزون گوموش گونونو بایرام ائدیریک، سیزین و قیزلارینیزین دوستجاسینا بیزیمله بیرگه ناهار ائتمگینیزی خواهیش ائدیرم.) دعوت راضی لیقلا قبول اولوندو. تابوتچو چکمه چیدن اوتورماسینی و بیر فینجان چای ایچمه سینی خواهیش ائتدی. قوتلیب شولتسون خوش خاصیتینه گۆره اونلار چوخ تئز یولداشجاسینا صۇحبته گیریشدیلر. آدریان: (آلوترینیز نئجه گئدیر؟) - دئییه خبر آلدی. شولتس: (ئه - هی - هی، - دئییه جاواب وئردی، گاه ائله، گاه بئله. شیکایت ائده بیلرم. طبیعی دیر کی، منیم مالیم سیزینکی کیمی اولما بیلمز: دیریلر چکمه سیز دولانار، اما اؤلولر تابوتسوز یاشایا بیلمز لر.) - (چوخ دوغرو دور، - دئییه آدریان راضیلاشدی، - لاکین دیری نین چکمه آماغا ایمکانی یوخسا، اوندان، حیرصین توتماسین، او، آیاقیالین گزیر، دیلنچی اؤلوه ایسه اؤزونه هاوایی تابوت آلیر.) بئله لیکله، آرالارینداکی صۇحبت هله بیر مودت اوزاندی، سونوندا، چکمه چی آیاغا دوردو. دعوتینی بیر داها تکرار ائدی، تابوتچو ایله ویدالاشدی.

اثرته سی گون دوز ساعات اون ایکی تامامدا تابوتچو و قیزلاری یئنی آلیان ائوین آلاقایسیندان چیخاراق، قونشونون ائوینه یؤنلیدیلر.

بو دفعه ایندیکي رومانچیلارین ایشلتدیگی اوصولدان واز کئچه رک، ایستر آدریان پروخوروون اینینده کی روس **کافتانینی** ۶، ایستر آکولینا و داریانین آروپا قایداسیندا اولان بزکلرینی تصویر ائتمیه جگم. لاکین ائله بیلیرم کی، هر ایکي قیزین، یالنیز چوخ طنطنه لی حاللاردا بزنه رک، ساری شلیپا قویدوقلارینی و قیرمیزی آیاقلابی گئیدیکلرینی سؤیله مک یئرسیز اولماز.

چکمه چی نین دار ائوی اکثریتله آلمان صنعتکارلاریندان، اونلارین آروادلاریندان و ایشچیلریندن عیبارت اولان قوناقلارلا دولو ایدی. روس مامورلاریندان، اؤز کیچیک منصبینه باخمایاراق، ائو بییه سینین نین ماراغینی قازانمیش بیرجه بودکا نؤوتچیسی چوخون یورکو اوردا ایدی.

پوقوریلسکی نین پوستچوسو کیمی او دا ایگرمی بئش ایل بو ایشده صداقتله، ویدانلا چالیشمیشدی. اون ایکینچی ایلین یانغینی بیرینچی پایتاختی محو ائتدیگی زامان اونون ساری بودکاسینی دا محو ائتمیشدی. لاکین دوشمن قوولان کیمی همن بودکانین یئرینده یئنی آغ زولاقلی، دوری اوسلوبوندا بوز بیر بودکا تیکلیمیش و یورکو، اینده ناجاق، اینینده قاپا عسگری گئیم اونون قاباغیندا گزینمه یه باشلامیشدی. او، نیکیتا داروازاسی یانیندا یاشایان آلمانلارین چوخو ایله تانیش ایدی. حتی اونلاردان بعضی لری بازار گئجه لری اونون یانیندا قالیردیلار. آدریان تئز - گئج ایشی دوشه جک بو آداملا چوخ تئز تانیش اولدو و قوناقلار سوفره یه چاغیریلدیغیندا اونلار بیر یئرده اوتوردولار. جناب شولتس، آروادی و اونیندکی یاشلی لوتخن آدلی قیزی قوناقلارلا بیرلیکده یئمک یئیر، عئینی زاماندا اونلارلا قوللوق ائدیر و آشپاز قادینا دا یاردیم ائدیردی. **پو۷** سو کیمی آخیردی. یورکو دؤرد آدامجا یئیر، آدریان اوندان گئری قالمیردی، قیزلار ایسه ادب گۆزله بیردی. آلمانجا دانیشیق گئت - گئده اوجالیردی. بیردن ائو بییه سی هامیدان اونا دیقت یئتیرمه سینی خواهیش ائتدی و آغزی قاتراندانمیش **بوتولکانی** ۸ آچاراق، روسجا برکدن. (منیم سئویملی لویزامین ساغلیغینا!) - دئدی. یاری شامپان شرابی کؤپوکلندی، ائو بییه سی قیرخیاشلی حیات یولداشی نین طراوتلی اوزوندن نوازشله اؤیدو، قوناقلاردا سس - کوی

سالاراق، سئویملی لویزانین ساغلیغینا ایچدیلر. ائو ییبه سی ایکینجی بوتولکانی آچا - آچا اوجادان: (منیم ایستکلی قوناقلاریمین ساغلیغینا!) - دئدی. قوناقلار دا تشککور ائده رک، یئیندن قدحلرینی بوشالتدیلار. ساغلیقلار بیر - بیر نین آردینجا دئیلمه یه باشلادی. هر کسین ساغلیغینا خوصوصی اولاراق ایچیدیلر. موسکووانین و بیر دوزون آلمان شهری نین ساغلیغینا، عومومیتله، بوتون سئخلرین و آیری - آیری هر بیر سنخین اوستالاری نین و اوستا شاگردلری نین ساغلیغینا ایچیدیلر. آدریان چوخ هوسله ایچیردی و او قدر کئفلندی کی، اؤزو ده گولونچ بیر ساغلیق تکلیف ائتدی. سونرا قوناقلاردان بیر، کؤک بولکاجی قدحینی قالدیردی و: (بیز کیملر اوچون ایشله بیردیکسه، اونلارین، **unserer kundleute9** ساغلیغینا!) - دئییه باغیردی. بیرینجی تاپشیرقلار کیمی، بو تاپشیرق دا سئوینجیله قبول اولوندو. قوناقلار بیر - بیرین: درزی چکمه چیه، چکمه چی درزییه، **بولکاجی** ۱۰ هر ایکسینه، هامیسی بولکاجییا باش آیمه یه باشلادی. یورکو بو قارشیلیقلی تعظیم لرین آراسیندا اؤز قونشوسونا دؤنه رک: (نه دورویسان؟ سنده اؤز اؤلورلری نین ساغلیغینا ایچسن) - دئییه باغیردی. هامی قهقهه چکدی، لاکین تابوتچو اؤزونو آچالیدلمیش حساب ائده رک، قاشقباغینی ساللادی. بو کیمسه نین گؤزونه چارپمادی، قوناقلار ایچمکده اولدولار و آخشام عیادتینه آر قالمیشدی کی، سوفره دن قالدیلار.

قوناقلار گنج داغیلیشدیلار، چوخو کئفلی ایدی. کؤک بولکاجی و اوزو قیرمیزی توماچ جیلد کیمی گؤرونن جیلدچی یورکونون قولونا گیردیلر و (بورجونکو قایتارماقدیر)، دئییه روس آتا سؤزونو خاطیرلایاراق، اونو بودکایا اؤتوردولر. تابوتچو ائوه سرخوش و حیرسلی حالدا قاییتدی. (دوغرودان دا بو نه دئمکدیر، دئییه اوجادان اؤزو - اؤزونه دانیشماغا باشلادی. - صنعتیمین نیی باشقالارینکیندان پیسدير؟ مگر تابوتچو دینسیز بیر اویونبازدیر؟ من اونلاری یئنی ائوه چاغیریب، بؤیوک بیر قوناقلیق وئرمک ایسته بیردیم، آنجاق داها بو اولمایاجاق! من کیمین اوچون ایشله بیرم سه، اونلاری چاغیراجاغام: **پراووسلاو** ۱۱ اؤلورلری چاغیراجاغام.) - بو وخت اونو سویوندورماقدا اولان قوللوقچو: - (اغا، نه دانیشیرسان؟ - دئدی. - بو نه بوش سؤزلردیر؟ خاچ چک. اؤلورلری تزه ائوه چاغیرماق اولار؟ عجب ایشدیر!) آدریان - (واللاه، چاغیراجاغام! - دئییه سؤزونه داوام ائدیردی، - لاپ گونو صاباح چاغیراجاغام. منیم خئیبرخواه یولداشلاریم، زحمت چکین، صاباح بیزه قوناقلیغا بویورون. آلاهی یئتیرنده قوناق اندرم.) بو سؤزلری دئییه رک، تابوتچو یاتاغینا اوزاندی و تئزلیکله خورولداماغا باشلادی.

آدریانی اویاداندا بایرر هله قارانلیق ایدی. تاجیر آروادی تریبوخینا بو گئجه اؤلوموش و اونون کئشیکلی خبر وئرمک اوچون چاپار گؤندرمیشدی. تابوتچو بو آمه گینه گؤره اونا ایکي شاهی ایچکی پولو وئردی، تله سیک گئینه رک، فایتونا مینیپ **رازقولیا** ۱۲ گئنتدی. رحمتلیگین یاشادیغی ائوین قاپیسیندا پولیس نفرلری دورموشدولار، قارغالار کیمی، اؤلو قوخوسو دویان تاجیرلر گزیشریدیلر. موم کیمی ساپساری رحمتلیگی ماسانین اوزرینه اوزاتمیشدیلار. آنجاق او هله عئیجرلشمه میشدی. قوهوملاری، قونشولاری و ائو آداملاری باشینا توپلاشمیشدیلار. بوتون پنجره لر آچیق ایدی، شاملار یانیر، کئشیشلر دوغا اوخویوردولار. آدریان ترویوخینانین باجیسی اوغلونا، دبه اویغون سورتوک گئیمیش گنج تاجیره یاخینلاشدی و تابوت، شام، اؤرتوک و باشقا دفن لوازیماقی نین بو ساعات تامام - دزگاه گتیریله جگینی بیلدیردی. ورته دالغین بیر حالدا اونا تشککور ائده رک، قییمت اوستونده دانیشیق ائتمیه جگینی و هر شئی اونون اؤز اینصافینا بوراخدیغینی سؤیله دی. تابوتچو اؤز عادتلی اوزره، آرتیق آلمایاجاغینی آند ایچدی، معنالی بیر نظرله کئشیکلی سوزدو و شئیلری حاضیرلاماغا گئنتدی. او، بوتون گونو رازقولیایان نیکیتا داروازاسینا و اورادان دا گئرییه گئدیب - گلمکده ایدی. آخشاما قدر هر ایشی دوزلندی و فایتونچونو یولا سالیب، ائوینه آیاقلا قاییتدی. آیدینلیق گئجه ایدی. تابوتچو ساغ - سالامات نیکیتا داروازاسینا یاخینلاشدی. ووزنئسنئیی یانیندا تانیدیغیمیز یورکو اونو سسله دی و تابوتچونو تانیاراق، (گئجن خئیبر اولسون)، - دئدی. چوخ گنج ایدی، تابوتچو اؤز ائوینه چاتمیشدی کی، بیردن کیمینسه داروازا یا یاخینلاشاراق، قاپینی آجیب ایچری گیردیگی و گؤزدن ایتدیگینی گؤرن کیمی اولدو.)

بو نه اولار؟ - دئيه دوشوندو. - منه يئنه كيمين ايشى دوشوب؟ بو گلن بلكه اوغرو دور؟ يا بلكه آخماق قيزلار يمين يانينا اوياشلار گلير؟ نه اولار بيلر؟ تابوتچو يارديم اوچون اؤز يولداشى يوركونو سسله مك دوشونجه سينده ايدى. بو دقيقه كيم ايسه يئنه قاپييا ياناشدى و ايچرى گيرمك ايسته ينده، يوپورن ائو ييهه سيني گؤروب دا ياندى. اوچوجاقلى شلياپاسيني چيخارتدى. اونون اوزو آدرينا تانيش گلدى. لاكين تلسديگيندن عمللى - باشلى سئچه بيلمه دى. آدرين تئوشويه - تئوشويه: (منيم يانيدا يوپوران سيزمى ايدينيز؟ - دئدى، - يوپورن، ايچرى گيرن، يوپورن!) قارشيسيندا بوغوق سسله: - (جناب، تكليف لازيم دئيل؛ قاباغا كئچ، قوناقلار يول گؤستر!) - دئدى. آدرين اونسوزدا تاپشيريغا واختى يوخ ايدى. آلاقاپى آچيق ايدى، او آدامدا دالينجا گليردى. آدرينا ائله گلدى كى، اونون اوتاقلاريندا آدام گزير. (بو نه كلكدير؟) - دئيه دوشوندو و ايچرى گيرمه يه تلسدى ... همين دقيقه ديزلى اسدى. اوتاق اؤلورله دولو ايدى. پنجره دن دوشن آى ايشيغى اونلار ي سارى، گؤى اوزلرينى، باتيق اغيزلار ينى، بولانيق، يارى اؤرتولو گؤزلرينى، ديكلميش بورونلار ينى ايشيقلانديريردى. آدرين دهشت ايچينده اونلار تانيدى: بونلار آدرين امگى ايله باسديريلمىش آداملار ايدى. اونولا بيرليكه ايچرى گيرن قوناغين ايسه شيددتلى ياغيش ياغان گون باسديريلان بريقادير اولدوغونو گوردو. اونلار ي هاميسى، كيشيلر و قادينلار تابوتچونو تعظيم و احتراملا آراي آلديلار، يالنيز بو ياخينلاردا هاوايى باسديريلان بير يوخسول، اؤز كؤهنه - كولوش پالتارلاريندا اوتانيب سيخيلاراق ياخينلاشير، سسسيز سميرسيز بير بوجاقدا دوروردو. باشقالار ياراشيقلى گئيىنميشديلر. اؤلر قادينلار لچكى و لئنتلى، ساققاللار قيرخيلمىش مامورلار مونديرلى ايديلر، تاجيرلر ايسه بايرام كافتاني گئيىميشديلر. بوتون بو دوز آداملار مجلسى نين آديندا بريقادير دانىشماغا باشلادى: گؤرورسنمى، پروخورو، سه نين دعوتينه بيز هاميميز قالخديق، يالنيز طاقتى اولمايانلار، تامام الدن دوشنلر، بير درى، بير سوموك اولانلار ائوده قالديلار، آنجاق بئله لر يندن ده بيري سه نين يانيدا اولماغى چوخ آرزولاديجيندا، دؤزه بيلمه ييب گلدى...) بو زامان دسته نين آراسيندا كىچيك بير ايسكىلت يول آجا - آجا آدرينا ياخينلاشدى. اونون كلله سى مئهرىبانلىقلا تابوتچونون اوزونه گولومسه ييردى. آچيق - ياشيل و قيرميزى ماهود، كؤهنه قالين كتان پارچالار يپادان آسيلان كيمى اونون جانيندا ساللانماقدا ايدى، آياقلار ي نين سوموكلى يئكه اوزونبوغاز چكمه نى هونگ دسته سى كيمى دؤيجله ييردى. ايسكىلت: (پروخورو، منى تانيمادينمى؟ - دئدى، - ايستعفاي چيخمىش قواردىيا سئز زانتى پيوتر پئتروويچ كوريليكنى، ۱۷۹۹ - جو ايلده تابوتونو ساتديغين، هم ده شام آغاجيندا قايريلما بير تابوتو پاليد آدينا ساتديغين آدمى خاطيرلاييرسانمى؟) بو سؤزلرله اونو اؤز سوموك قوجاغينا آلماق ايسته دى، آنجاق آدرين گوجونو توپلاياراق، باغيردى و اونو ايتله دى. پيوتر پئتروويچ سيلكلندى، ييخيلدى و پارچا - پارچا اولدو. اؤلرر غضيله دئيىنمه يه باشلاديلار و اؤز يولداشلار ي نين شرفيني قوروماغا قالخيشديلار، اونلار ي چيغيرتيسيندا قولاغى باتان و طاقتدن دوشمك حالينا گلن يازيق ائو ييهه سى اوزونو ايتيردى و ايستعفاي چيخمىش قواردىيا سئز زانتى نين سوموكلى اوستونه ييخيلاراق، اؤزوندىن گئتدى.

گونش تابوتچونون ياتاغيني چوخدان ايشيقلانديرماقدا ايدى. او، سونوندا، گؤزلرينى

آچدى و قاباغيندا سامووارى اوفله ين قوللوچونو گوردو. آدرين دهشت ايچينده دون گئجه كى حاديه نى خاطيرلادى. تريوخينا، بريقادير و سئز زانت كوريلكىن دومانلى حالدا اونون تصوروونده جانلاندى. او، دينمير و قوللوچونون صؤحبت آچماسيني، گئجه كى اولالار ي نتيجه لر ينى سؤيله مه سيني گؤزله ييردى.

آكسينيا اونون خلتيني وئركن:

- آدرين پروخوروويچ! نه چوخ ياتدين؟ - دئدى، - قونشو درى سنى گؤرمه يه گلميشدى، بورا داكى بولكاچى دا گليب دئدى كى، بو گون چاستنى نين آد قويولان گونودور، سن ياتيب دينجه ليردين، اونا گؤره سنى اوياتماق ايستمه ديك.

- رحمتلىك تريوخيناگيلدن داليمجا گلن اولموشدورمو؟

- رحمتلىك؟ او، اؤلرر مگر؟

- آی آخماق! مگر دونن اونون دفنى اوچون حاضيرلىق گۇرمە يە منە ياردىم ائدن سن دئيىلدىن؟

- نە دانىشپىرسان، آغا، عاغلىن باشىندان چىخىپ، يوخسا دوننكى سرخوشلوغون ھلە كئچمە يىپ؟ نئجە ينى دوننكى دفن؟ سن دونن بوتون گونو آلمان گىلدە قوناقليقدا ايدىن، سرخوش قايتىدىن، يىخىلىپ ايندىيە قدر ياتىيسان؛ گونورتا زنگى چوخدان چالينىپ.

- دوغرو دانمى ؟ - دئىە تابوتچو سئوينجە سوروشدو.

- البتتە، - دئىە قوللوقچو جاواب وئردى.

- ياخشى اگر ائلە دىرسە، تئز چاى وئر و قىزلارى چاغىر.

سون

كۆچورن : جلال حسن اوغلو
۲۰۰۶-جى ايل

۱. دىنى ايكونا (خرىستىانلاردا: تانرى نىن يا دا اۋولياالارىن شەكلى).

۲. بىر نۇو پاپاق

۳. آبا، كئىيم نۇوو

۴. أمور- قديم روما عصاتىرىندە عشق تانرىسى

۵. اوردو باشچىسى

۶. قابا

۷. ايچكى نۇوو

۸. ايچكى شوشە سى

۹. بىزىم موشترىلرىن

۱۰. بولكا - شورقاوال، كىچىك فتىر

۱۱. اورتودوكس

۱۲. يئر آدى